

ΑΡΘΡΟ ΘΕΣΕΩΝ POSITION PAPER

Η απάντησή μου Πότε πρέπει να πεθάνω εγώ: Στην ώρα μου, ούτε πρόωρα ούτε μετάωρα. Η διαθήκη μου

Αν οποτεδήποτε στο εξής δεν μπορώ να συμμετάσχω σε αποφάσεις για τον εαυτό μου ή/και δεν μπορώ να αυτοεξυπηρετηθώ από οποιαδήποτε αιτία επί το πολύ έξι μήνες, τότε έχει έρθει η ώρα μου για ωραίο ώριμο θάνατο. Δεν θα υποβληθώ σε καμία ιατρική παρέμβαση για παράταση της διάρκειας τής με αρνητική ποιότητα ζωής μου, και θα επιτραπεί στην πρώτη επόμενη κλήση του πεπρωμένου μου να ανακυκλώσει το σώμα μου. Η διαθήκη μου αυτή προς οποιονδήποτε θα έχει τότε τη φροντίδα μου να υπερισχύσει οποιασδήποτε αντίθετης άποψης ή νομικής ρύθμισης. Τυχόν παραβίαση της διαθήκης ετούτης συνιστά αξιόποινη κατάλυση του αυτεξούσιου του προσώπου μου, και εντέλλονται τα παιδιά μου ή όποιοι θα έχουν τότε τη φροντίδα μου να ασκήσουν δίωξη κατά παντός υπευθύνου.

1. ΠΟΤΕ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΘΑΝΩ ΕΓΩ;

Έχοντας από το 1990 και εξής περάσει από όλα τα στάδια του γνώθι σαυτόν,¹⁻¹³ συνειδητοποίησα –επιτέλους!– ότι το θέμα δεν είναι «πότε πρέπει να πεθαίνει ο άνθρωπος» γενικά και ακαθόριστα, ούτε «πότε πρέπει να πεθάνει ο άλλος» εκεί έξω, αλλά «πότε πρέπει να πεθάνω εγώ» συγκεκριμένα και καθορισμένα. Εγώ που σας μιλώ τώρα εδώ. Και αποφάσισα για μένα (εικ. 1). Η απόφαση αυτή υπάρχει πάντα μαζί μου, και στον ύπνο, διότι δεν ξέρω πότε το “χρεών” (το πεπρωμένο) θα με καλέσει. Δηλώνει ότι οποτεδήποτε και για οποιαδήποτε αιτία βρεθώ χωρίς “σώας τας φρένας”, οπότε θα αδυνατώ να αποφασίσω για μένα^a, ή βρεθώ σε κατάσταση που δεν θα μπορώ να αυτοεξυπηρετηθώ για το πολύ έξι μήνες^b, τότε η εντολή μου είναι ότι δεν θα υποβληθώ σε καμία ιατρική παρέμβαση ή θεραπεία για παράταση της διάρκειας της ζωής μου διότι η ποιότητά της θα είναι

a καθότι “μωραίνει Κύριος όν βούλεται απολέσαι”, κατά την αρχαιοελληνική παροιμία· αδυναμία δικαιοπρακτείν, κατά τη Δικαιοσύνη· οπότε θα χρειάζομαι κηδεμόνα·

b ή νωρίτερα αν δύο ανεξάρτητοι γιατροί συμφωνούν ότι τη δεδομένη στιγμή δεν υπάρχουν επιστημονικά τεκμηριωμένες (evidence-based) σοβαρές πιθανότητες να αυτοεξυπηρετούμαι το αργότερο σε έξι μήνες από την έναρξη της κατάστασής μου αυτής·

ΑΡΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ 2016, 33(Συμπλ 1):54–56
ARCHIVES OF HELLENIC MEDICINE 2016, 33(Suppl 1):54–56

Γ. Δημολιάτης

Μονάδα Ποιότητας Ζωής και Θανάτου,
Εργαστήριο Υγιεινής & Επιδημιολογίας,
Τμήμα Ιατρικής, Σχολή Επιστημών
Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

My answer. When should I die (WSID): On-time (mature death), neither earlier (premature) nor later (postmature). My covenant

Abstract at the end of the article

Λέξεις ευρητηρίου

Αυτεξούσιο
Αυτοεξυπρέτηση
Διαθήκη ζωής
Ευθανασία
Πρόωρος/ ώριμος/ μετάωρος θάνατος
Μέλλον
Πότε πρέπει να πεθαίνουμε (ΠΠΠ)
Πότε πρέπει να πεθάνω εγώ (ΠΠΠΕ)

ανεπιστρεπτή αρνητική, και στην πρώτη επόμενη κλήση^c του πεπρωμένου μου^d θα του επιτραπεί να ανακυκλώσει το σώμα μου^e. Τυχόν, δε, παραβίαση της υπογραμμένης και θεωρημένης για το γνήσιο της υπογραφής εντολής μου αυτής συνεπάγεται μήνυση κατά παντός υπευθύνου για κατάλυση του αυτεξούσιου του προσώπου μου, και καλούνται τα παιδιά μου ή εκείνοι που τότε θα έχουν την ευθύνη της φροντίδας μου να την ασκήσουν.

2. ΕΓΩ ΚΙ Ο ΝΟΜΟΣ Η ΕΓΩ ΚΙ Ο ΦΟΒΟΣ ΜΟΥ;

Συχνά με ρωτούν: «Και λοιπόν; Τι νομική ισχύ έχει αυτό;» Ή είναι και πιο επιθετικοί: «Αυτό δεν έχει καμιά νομική ισχύ.» Είναι φανερό ότι οι άνθρωποι αυτοί περιμένουν από τον νόμο την απόφαση που οφείλουν να πάρουν οι ίδιοι. Τάχα είναι ο νόμος που τους εμποδίζει να αποφασίσουν για τον εαυτό τους. Τάχα δεν είναι ο φόβος τους που τους παραλύει.

c με τη φωνή ενός κώματος οποιασδήποτε αιτίας ή μιας ανεπάρκειας οποιουδήποτε οργάνου ή μιας λοίμωξης οποιασδήποτε εντόπισης και τα παρόμοια·

d ότι “φυγείν αδύνατον”, κατά την αρχαιοελληνική σοφία·

e ότι «χούς εί και εις χούν απελεύσει», κατά τη χριστιανική σοφία (νεκρώσιμη ακολουθία).

ΔΙΑΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΛΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΟΥ
ΑΝΩΔΥΝΑ, ΑΝΕΠΑΙΣΧΥΝΤΑ, ΕΙΡΗΝΙΚΑ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΟΥ, ΠΡΟΣ ΤΟ ΓΙΑΤΡΟ ΜΟΥ
ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΚΑΘΕ ΑΛΛΟΝ ΠΟΥ ΘΑ ΕΧΕΙ ΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΜΟΥ

ΕΓΩ, ο **Ιωάννης Δημόλιατης** (Γιάνης) του Δημητρίου και της Κωνσταντίνας, γιατρός, αναπληρωτής καθηγητής Τμήματος Ιατρικής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ΑΔΤ ΑΕ-275340/26-2-2007, κάτοικος Πεδινής, οδός Ιπποκράτους χωρίς αριθμό, μετά προσεκτική σκέψη και έχοντας πλήρη διαύγεια πνεύματος, ΓΡΑΦΩ ΚΑΙ ΥΠΟΓΡΑΦΩ ΑΥΤΗ ΤΗ ΔΙΑΘΗΚΗ:

ΑΝ ΟΠΟΤΕΔΗΠΟΤΕ στο εξής δεν μπορώ να συμμετάσχω σε αποφάσεις για τον εαυτό μου ή/και δεν μπορώ να αυτοεξηγητηθώ από οποιαδήποτε αιτία (εκφυλιστική νόσος του νευρικού συστήματος: εγκεφαλική βλάβη από τραύμα, εγκεφαλικό επεισόδιο, όγκο κτλ: άνοια από Αλτσχάιμερ, πολλαπλά εγκεφαλικά κτλ: κακοήθης νόσος ανεπάρκεια του ανοσοποιητικού συστήματος: οποιαδήποτε άλλη κατάσταση παρόμοιας σοβαρότητας) επί το πολύ έξι μήνες (ή νορίτερα αν δύο ανεξάρτητοι γιατροί συμφωνούν ότι τη δεδομένη στιγμή δεν υπάρχουν επιστημονικά τεκμηριωμένες [evidence-based] σοβαρές πιθανότητες να αυτο-εξυπηρετούμαι το αργότερο σε έξι μήνες από την έναρξη της παραπάνω κατάστασης), ΤΟΤΕ δεν υπάρχει για μένα μέλλον. Έχει έρθει η ώρα μου για ωραίο ώριμο θάνατο. Στο πρώτο επόμενο κόμα οποιασδήποτε αιτίας, στην πρώτη επόμενη ανεπάρκεια οποιοσδήποτε οργάνου, στην πρώτη επόμενη λοίμωξη οποιασδήποτε εντόπισης, δεν θα υποβληθώ σε καμιά ιατρική παρέμβαση για παράταση της ζωής μου.

Αν το πολύ έξι μήνες από την έναρξη της παραπάνω κατάσταση εξακολουθεί, οι συγγενείς μου ή όποιοι θα έχουν τότε τη φροντίδα μου θα αποφασίσουν για μένα χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε ιατρική γνώμη.

Τυχόν οδοντικά συμπτώματα (περιλαμβανομένων αυτών από στέρηση τροφής ή υγρών) να ελέγχονται κατάλληλα, αλλά όχι με τεχνητή αναπνοή ή τεχνητή σίτιση ή τεχνητή ενυδάτωση, ακόμα κι αν αυτό συντομεύσει τη ζωή μου.

ΔΙΝΩ τη συγκατάθεσή μου για οτιδήποτε προταθεί να γίνει ή να μη γίνει για να τηρηθεί η διαθήκη μου ετούτη ώστε να μου εξασφαλιστεί ένας καλός θάνατος (ευθανασία) και να αποτραπεί πάση θυσία ένας κακός θάνατος (δυσθανασία), και απαλλάσσω τους θεράποντές μου και όσους θα

έχουν τη φροντίδα μου από κάθε νομική ή άλλη ευθύνη που ίσως προκύψει από μια τέτοια, σύμφωνα με την διαθήκη μου ετούτη, πράξη ή παράλειψη.

ΕΠΙΘΥΜΩ η εντολή μου αυτή να γίνει **απόλυτα** σεβαστή.

ΑΠΟΤΕΛΕΙ **ΔΙΑΘΗΚΗ**, υπερισχύει κάθε προηγούμενης σχετικής δήλωσης ή διαθήκης μου, **οφείλει** να υπερισχύσει οποιασδήποτε αντίθετης άποψης ή νομικής ρύθμισης, τυχόν παραβίασή της συνιστά αξιόποινη κατάλυση του *αντεξούσιου* του προσώπου μου, εφόσον δε δεν την έχω ανακαλέσει οφείλει να θεωρηθεί ότι *συνεχίζει* να με αντιπροσωπεύει.

ΕΠΙΘΥΜΩ να γίνει **απόλυτα** κατανοητό ότι είμαι θνητός, και ότι φοβάμαι τη σωματική και πνευματική μου αποδιοργάνωση και εκφύλιση και την απώλεια της αξιοπρέπειάς μου πολύ περισσότερο από όσο φοβάμαι το θάνατό μου. Επιθυμώ τα τέλη της ζωής μου ανώδυνα, ανεπαίσχυντα και ειρηνικά, τυχόν δε **εκφύλιση** μου σε καρδιο-πνευμονο-γαστρεντερικό παρασκευάσμα-πειραματόζωο των μετόχων, συνεργατών και εργατών της σύγχρονης βιοϊατρικής τεχνολογίας θα ήταν η *χειρότερη* δυνατή καταρράκωση του προσώπου μου.

ΖΗΤΩ από τους θεράποντές μου κι από αυτούς που με οποιοδήποτε τρόπο θα με φροντίζουν, εάν σε οποιαδήποτε περίπτωση αμφιβολίας ή αβεβαιότητας αναρωτηθούν ποια θα ήταν η επιθυμία μου, να λάβουν τη διαθήκη μου ετούτη **δεσμευτικά** υπόψη τους. Σε αντίθετη περίπτωση, *εντέλλομαι* τα παιδιά μου ή όποιοι θα έχουν τότε την ευθύνη της φροντίδας μου (α) να ασκήσουν *δίωξη* κατά παντός υπευθύνου για βιασμό του αντεξούσιου του προσώπου μου, και (β) να *απιθώσουν* το ως άνω παρασκευάσμα-πειραματόζωο στην πόρτα του βιαστή της διαθήκης μου ως επίτεργμά του, ιδιοκτησία του· εγώ δεν θα υπάρχω εκεί.

Πεδινή Ιωαννίνων 19-2-2016

Συμμορφώσε
Γιάνης Δημόλιατης

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
το γνήσιο της υπογραφής

Εικόνα 1. Η διαθήκη μου για ανώδυνα, ανεπαίσχυντα και ειρηνικά τέλη της ζωής μου.

Τάχα δεν είναι η διανοητική τους παράλυση που εκλαμβάνει ως ποτέ «το άγνωστο της ώρας για να μην προπεθαίνει από το φόβο του ο ταλαιπώρος ο άνθρωπος».⁷ Τάχα δεν είναι η κοινωνική τους ανευθυνότητα που μετακυλίζει την προσωπική τους ευθύνη να αποφασίσουν για τον εαυτό τους σε τρίτους, ιδίως στις επόμενες γενιές (γενεαλογική κερδοσκοπία).¹²

Προφάσεις εν αμαρτίαις. Εάν όλοι εσείς αποφασίσετε ο καθένας σας για το πότε του δικού σας θανάτου (όχι για το πότε του δικού μου, ούτε για το πότε του άλλου, ούτε για το πότε γενικά), τότε το θέμα αυτόματα θα λυθεί. Όπως αν αύριο το πρωί όλοι οι καπνιστές γιατροί της χώρας έκοβαν το τσιγάρο, το θέμα του καπνίσματος στη χώρα θα λυνόταν ως διά μαγείας και χωρίς κανέναν νόμο. Το θέμα δεν είναι να αποφασίσουν οι άλλοι για σας. Το θέμα είναι να αποφασίσετε εσείς για σας. Το θέμα είναι να νικήσετε εσείς το φόβο σας. Το θέμα δεν είναι να αποφασίσουν οι

άλλοι για μένα. Το θέμα είναι να αποφασίσω εγώ για μένα, ότι «επειδή το πράγμα δεν γίνεται όπως εγώ θέλω, να θέλω εγώ όπως εκείνο γίνεται».⁷ Ή και το αντίθετο. Απόλυτα σεβαστό. Αλλά να το αποφασίσετε. Ακόμα κι αν πείτε:: «Θέλω να πεθάνω μετά τα 135 μου, έστω και αν μόνον η καρδιά μου χτυπά και όλα τα άλλα όργανά μου έχουν εκφυλιστεί, έστω και αν είμαι συνδεδεμένος με όλα τα μηχανήματα που θα έχει εφεύρει ως τότε η ανθρωπότητα, έστω και αν για τη συντήρησή μου απαιτηθεί ο κρατικός προϋπολογισμός της χώρας ή και της Ευρώπης, διαθέτω δε όλη την κινητή και ακίνητη περιουσία μου γι αυτό το σκοπό». *Μη σεβαστή είναι μόνον η μη-διαθήκη*.¹²

Το θέμα είναι να ελευθερωθώ εγώ από το φόβο μου. Το θέμα είναι να βάλω εγώ το μυαλό μου να βρει τρόπους να προστατέψει τον εαυτό του. Και να του διασφαλίσει και το «τεθνάναι καλώς», ως ακροτελεύτια πράξη του ευ ζειν.¹⁴ Το «καλοθάνατος!»⁷ Η εικόνα 1 είναι ο δικός μου τρόπος.

ABSTRACT

My answer. When should I die (WSID): On-time (mature death), neither earlier (premature) nor later (postmature). My covenant

I.D.K. DIMOLIATIS

*Unit of Quality of Life and Death, Department of Hygiene and Epidemiology, Faculty of Medicine, School of Health, University of Ioannina, Ioannina, Greece**Archives of Hellenic Medicine 2016, 33(Suppl 1):54–56*

If at any time hereafter I can't participate in decisions about myself (God drives mad those he would destroy) and/or I can't look after myself for any reason for a maximum of six months (or less, if two independent doctors agree that currently there are no evidence-based serious probabilities that I will be able to look after myself), then there is no future for me, my time to die with dignity has come, and my destiny should be allowed to recycle my body. No any medical intervention for prolonging the duration of my life with negative quality should be undertaken. The first next coma or any organ failure or any infection etc. should be allowed to recycle my body ("dust you are and to dust you will come back"; "it is impossible to avoid your destiny"). This is my mandate to whom will then have my care. My mandate must override any contrary opinion or legal regulation. Any violation of it is a criminally punishable infringement of the supremacy of my autonomy, and my children are ordered to prosecute those responsible.

Key words: Self-handling, Euthanasia, Living will, Premature / mature / postmature death, Future, When should I die (WSID), When should we die (WSWD)

Βιβλιογραφία

1. ΔΗΜΟΛΙΑΤΗΣ Γ. "Ευθανασία ή Ευζωία;" Ίδου το πραγματικό δίλημμα! (η διαθήκη μου). *Materia Medica Greca* 1990 18:187–193
2. ΕΥΘΥΜΙΟΥ Π, ΤΑΚΟΥΛΗ Λ, ΤΖΙΟΡΑΣ Σ, ΔΗΜΟΛΙΑΤΗΣ Γ, ΒΕΛΟΓΙΑΝΝΗ Λ. Απόψεις Ελλήνων φοιτητών Ιατρικής σε σύγχρονα θέματα βιοηθικής. *Αρχ Ελλην Ιατρ* 1995 12:478–490
3. DIMOLIATIS I. Lord, now you are letting your servant depart in peace: a theoretical model, combining quality of life and years of life, which offers clues for the proper time to die with dignity. *Med Law* 2000 19:635–655
4. ΔΗΜΟΛΙΑΤΗΣ Γ. Νυν απολύεις τον δούλον σου Δέσποτα - πραγματεία περί αρνητικής ζωής: ένα πείραμα σκέψης και ένα υπόδειγμα συνδυασμού ποσότητας και ποιότητας ζωής. Στο: Κυριόπουλος Γ, Λιονής Χ, Σουλιώτης Κ, Τσάκος Γ (επιμ), *Η Ποιότητα στις Υπηρεσίες Υγείας*. Θεμέλιο, Αθήνα 2003:25–56
5. DIMOLIATIS ID. Standardised QALYs and DALYs are more understandable, avoid misleading units of measurement, and permit comparisons. *J Epidemiol Community Health* 2004 58:354–354
6. DIMOLIATIS ID. Qualia years (qy) –not years– should be the unit of measurement of QALYs, DALYs, life expectancy, and life. *J Epidemiol Community Health* 2004 58:1054–1055.
7. ΔΗΜΟΛΙΑΤΗΣ Γ, ΓΑΛΑΝΑΚΗΣ Μ. (μετάφραση, επιμέλεια). *Ευγένιος Βούλγαρης: Διατριβή περί Ευθανασίας*. Εξάντας, Αθήνα 2005:1–248
8. GALANAKIS E, DIMOLIATIS IDK. Early European attitudes towards "good death": Eugenios Voulgaris' Treatise on euthanasia, St Petersburg 1804. *Medical Humanities* 2007 33:1–4
9. ΔΗΜΟΛΙΑΤΗΣ Γ. Ο Ευγένιος Βούλγαρης και η Διατριβή του περί Ευθανασίας. Στο: Διεθνές Ιπποκράτειο Ίδρυμα Κω. *Προτελεύτια διλήμματα (End of life dilemmas)*. Αθήνα 2008:26–28
10. VAZOURAS K, ALEXANDROU A, DIMOLIATIS I. How would you like to die? Greek opinion leaders on science, arts and politics reply. A Greek conception of good death and the contemporary pathophysiology of death. Oral presentation. *9th World Conference on Bioethics, Medical Ethics and Health Law*. Naples, Italy 19–21 Nov 2013
11. ΔΗΜΟΛΙΑΤΗΣ Γ. *Η Μεγάλη Κραυγή*. Κοντύλι. Αθήνα 2014:1–270
12. ΔΗΜΟΛΙΑΤΗΣ Γ. Εγώ και ο θάνατός μου: Φροντιστές ανίατα πασχόντων και ο συγγραφέας απαντούν στο Πότε Πρέπει να Πεθάνουν (ΠΠΠ) αυτοί οι ίδιοι. Στο: Εταιρία Μελέτης Πεπτικού Συστήματος. *Τέλος της ζωής στον καρκίνο: η ανατριχίλα των συνόρων*. Διεθνές συνέδριο. Χάλκη 18–21 Ιουνίου 2015. Τόμος περιλήψεων 2015:49–52
13. ΓΑΤΣΙΟΥ Κ, ΔΗΜΟΛΙΑΤΗΣ Γ. Η απάντηση της κοινωνίας: όταν κάποιος δεν αυτοεξυπηρετείται, δεν υπάρχει μέλλον· αφηγήσεις φροντιστών ανίατα πασχόντων. Αφιέρωμα: Πότε Πρέπει να Πεθαίνουμε; (ΠΠΠ) *Αρχ Ελλην Ιατρ* 33(Suppl 1):S47–S53
14. ΜΑΤΣΑΝΙΩΤΗΣ Ν. Ζειν και τεθνάνα καλώς. *Μαιευτική και Γυναικολογία* 1998 7:30–31.

Corresponding author:

I. Dimoliatis, University of Ioannina, Medical Faculty, Dept of Hygiene and Epidemiology, 451 10 Ioannina, Greece
e-mail: idimolia@uoi.gr